

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3457/2020. (XII. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.III.21.047/2018/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában a Kúria Pfv.III.21.047/2018/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítását és annak – a Hajdúböszörményi Járásbíróság 3.P.20.595/65. számú és a Debreceni Törvényszék 2.Gf.41.005/2018/6. számú ítéletére is kiterjedő hatályú – megsemmisítését kérte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelme miatt.
- [2] 1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye, hogy az indítványozó 2009 óta állattartási tevékenységet folytat méhészet tartójaként. Az indítványozó 2014 novemberében az alapügy II. rendű alperese által gyártott és az I. rendű alperes által Magyarországon forgalomba hozott atkairtószert vásárolt, amelyet másnap felhasznált méhcsaládjának atkamentesítése céljából. A szert a használati utasítás szerint belocsolta a megfelelő helyre, a kaptárokat lezárta, és teletésre bevitte azokat egy épületbe. Az indítványozó a szer használatát követő napon a méheknél erős zúgást észlelt, de a kaptárokat nem vitte ki szabad levegőre, és nem nyitotta fel azokat a hideg időjárás miatt. Észlelése szerint a méhállomány egy ideig folyamatosan zúgott, majd 2015 tavaszára elpusztult.
- [3] Az indítványozó a méhállomány pusztulásával összefüggésben keletkezett kára megfizetésére egyetemlegesen kérte kötelezni az alpereseket. Keresetlevelében állította, hogy méhállománya az alkalmazott szer miatt kapott a kipusztulásukat okozó nozémia nevű betegséget. Hivatkozása szerint ez a szer a méhek telettetése előtt a használati útmutatóban javasolt időben és külső hőmérsékleten nem lett volna használható, a szer mellékhatásként kipusztulást okoz a méhcsaládokban, mivel az alacsony külső hőmérséklet miatt a méhek novemberben már nem repülnek ki a kaptárból, hogy „takarítást végezzenek”, holott a szer erre készíti őket.
- [4] Az elsőfokú bíróság ítéletével az indítványozó keresetét elutasította. A bizonyítási eljárás keretében készült szakértői vélemény alapján a bíróság rögzítette, hogy egy méhcsalád legyengülése, kipusztulása több okra is visszavezethető folyamat, amelyek igazolásra vagy kizárásra szorulnak. Az igazságügyi szakértői vélemény alapján a bíróság azt állapította meg, hogy a méhállomány kipusztulásának oka a rendelkezésre álló szakértői eszközökkel már nem állapítható meg, de valószínűleg azt oxigénellátási zavar okozta, amelynek oka úgyszintén ismeretlen. A bíróság kiemelte a szakvéleményből azt a megállapítást, miszerint a perbeli szer felhasználása és a méhek kipusztulása között okozati összefüggés nem állapítható meg, megállapítható ugyanakkor a kaptárok levegőellátási zavara a szellőztető tevékenységgel összefüggésben. Az ítélet a szakvélemény alapján megállapította, hogy a méhek számára nem volt biztosítva a szükséges levegő kaptárba áramlása, bár az egész teletési időszak alatt folyamatosan szellőztettek. A bíróság megítélése szerint az indítványozó a termék hibáját nem tudta bizonyítani, a szakvéleményre hivatkozással pedig kiemelte, hogy helytelen felhasználási útmutatást

sem a tájékoztató, sem pedig a szintén a termékhez mellékelte termékismertető nem tartalmazott, azok a méhtartás szakmai szabályainak megfeleltek. A fentiek alapján a bíróság álláspontja szerint az indítványozó nem bizonyította a perbeli szer felhasználása és a méhek kipusztulása közti okozati összefüggést, ami a kereset elutasításához vezetett.

- [5] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet helyben hagyta. Ítélete indokolásában rögzítette, hogy a per eldöntése szempontjából meghatározó jelentőségű kérdés volt, hogy az indítványozó által használt szer okozta-e a méhek pusztulását vagy sem. A bíróság megítélése szerint ebben a kérdésben a szakértő szakvéleményében egyértelműen állást foglalt, a szakvélemény a méhek elpusztulásának okára vonatkozó, valószínűségeen alapuló megállapításainak nem tulajdonított jelentőséget, és mindezekre tekintettel egyetértett az elsőfokú bíróság keresetet elutasító döntésével.
- [6] Az indítványozó felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria egyetértett az eljáró bíróságokkal abban, hogy a jogvita eldöntése szempontjából azt kellett a rendelkezésre álló bizonyítékok – elsődlegesen a szakvélemény – alapján eldönteni, hogy az indítványozó által használt szer okozta-e a méhek pusztulását. Az igazságügyi szakértő ezzel kapcsolatosan úgy nyilatkozott, hogy a méhállomány pusztulásának oka nem állapítható meg, ugyanakkor a méhek kipusztulása és a szer használata közti okozati összefüggést kizárta. A szakértői megállapítás szerint a méhek pusztulását valószínűleg oxigénellátási zavar okozta, ennek oka azonban nem állapítható meg. A kúriai ítélet utalt arra a szakértői megállapításra is, hogy hat napig a felhasznált készítmény is növelte a méhcsalád oxigénigényét, azonban zárt okfolyamat a kijáró lezárásával egyidejűleg végzett szerhasználat és a méhpusztulás között nem állapítható meg. A Kúria a szerhez mellékelte tájékoztató megfelelőségével kapcsolatosan kiemelte, hogy az tartalmazta az alkalmazásra optimális hőmérséklet mellett az első használat és az ismételt használat helyes időpontjait is, továbbá kitért arra a körülményre is, hogy a szer használata „aktiválja a méhek természetes takarítási ösztönét”.
- [7] Mindezek alapján a Kúria meglátása szerint a bíróságok helyesen vonták le azt a következtetést, hogy a tájékoztató kitért minden, a szer alkalmazásával és használatával kapcsolatos lényeges körülményre, amely a felhasználó számára lehetővé tette annak biztonságos használatát. Rámutatott a Kúria arra a tényre is, hogy az indítványozó maga is tapasztalta a szer használatát követően a méhek fokozott takarítási tevékenységét, zúgását, ezt a méhegészségügyi felelősnek jelezte is, de az ő tanácsára sem gondoskodott az esetleg szükséges többlet-levegőztetésről.
- [8] A fentiekre tekintettel a Kúria megítélése szerint az indítványozó alaptalanul hivatkozott felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a szakvélemény hiányos, homályos vagy ellentmondásos lenne, „az aggálytalan szakvéleményt az ügyben eljáró bíróságok helyesen fogadták el ítélezésük alapjául, annak további kiegészítésére, vagy új szakértő kirendelésére nem volt indok”. A felülvizsgálati ítélet kitér végezetül arra is, hogy az ügyben eljáró bíróságok helyesen minősítették alaptalannak a további tanúbizonyítási indítványokat, mivel az indítványozó által bejelentett tanúk kizárólag ténykérdésekben nyilatkozhattak volna, az indítványozó ezzel szemben szakkérdésekben kívánta őket megnyilatkoztatni. A vonatkozó rendelkezések alapján a tanúvallomás mint bizonyíték a fél tényállításainak az igazolására szolgál, míg a perben felmerült szakkérdésben kizárólag a megfelelő szakértelemmel rendelkező szakértő jogosult nyilatkozni. A Kúria álláspontja szerint a jogerős ítélet „mindenben megfelelt az irányadó jogszabályoknak”, így azt a hatályában fenntartotta.
- [9] Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Beadványában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét azáltal látta megvalósulni, hogy az ügyében eljáró bíróságok egy „homályos, hiányos, önmagában és a bizonyított tényekkel ellentétben állónak látszó” szakvéleményre alapozták döntéseiket, és ennek ellenére egyik bíróság sem hívta fel a szakértőt a szükséges felvilágosítás megadására, nem hallgatta meg a tanúkat és nem rendelt ki másik szakértőt sem. Sérelmezte továbbá az indítványozó azt is, hogy az eljáró bíróságok „vagy nem észlelték a szakvéleményben lévő ellentmondásokat, a valós tényekkel való ellentétes voltát, vagy észlelték, de szakértelem, kellő tapasztalat hiányában a vitában nem tudtak állást foglalni”. Mivel a bíróságok az indítványozónak a szakértői véleményre tett észrevételeire nem reagáltak, így e vonatkozásban az ítéletek indokolása is hiányos. Kifogásolta az indítványozó azt is, hogy a per során ki volt szolgáltatva a szakértőnek, mivel „[e]gyik bíróság sem vette a fáradságot, hogy legalább a méhtartás alapvető ismereteit megtanulva alapos részletességgel áttanulmányozza a perbeli anyagot, állításokat, és saját álláspontot alakítson ki arról, hogy a perbeli szakértő a tényeket helyesen értékeli-e, indokolja-e az okozati összefüggés hiányát megállapító véleményét. Egyik ítélet indokolásában sem szerepel a bíróság saját érvein alapuló, az ellentétes állításokról alkotott álláspontja. Ebből lehet következtetni arra, hogy a bíróságok vitathatatlanként fogadták el a szakvéleményt, és megértés nélkül hivatkoznak az ítélet alapjaként a szakvéleményre.”

- [10] Az indítványozó meglátása szerint azáltal, hogy ügyében a bíróságok „nem alkalmaztak” egyes, a bizonyításra vonatkozó törvényi rendelkezéseket, megfosztották attól, hogy a megalapozatlan szakvéleménnyel szemben bizonyítékot szolgáltatson, eszköztelenné tették a bizonyításban és ezt a terhére értékelték. Véleménye szerint az általa támadott ítéleteket hozó bíróságok eljárása és döntéshozatala azért is önkényesnek minősül, mert azok során a „valós tények, fizikai törvényszerűségek, természeti törvények” figyelembevételére nem került sor. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában fenti megállapításokon túlmenően lényegében a szakértői véleményben foglaltak részletes cáfolatát és kritikáját fogalmazza meg kifejezésre juttatva azt is, hogy beadványát bizonyítási indítványként terjeszti elő a szakvéleményre tett észrevételeken keresztül. Az Alkotmánybíróság főtitkáranak hiánypótlásra történő felhívását követően az indítványozó indítvány-kiegészítésében – rövidített terjedelemben – lényegében megismétli az eredeti alkotmányjogi panaszában előadottakat.
- [11] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [12] Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben nyújtotta be az alkotmányjogi panaszt. A rendes jogorvoslattal nem támadható kúriai ítélet az eljárást befejező döntésnek minősül, így alkotmányjogi panasszal támadható. A kérelmező alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a támadott ítélettel lezárt eljárás felperese volt – fennáll.
- [13] Az alkotmányjogi panaszban megfogalmazott kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek eleget tesz, tartalmazza ugyanis a) azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás kezdeményezésének indokait (a bíróságok eljárása és a döntések alapvető jogának sérelmét okozták); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírósági döntést; d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [XXVIII. cikk (1) bekezdés]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés az indítványozó álláspontja szerint miért ellentétes az Alaptörvény általa megjelölt rendelkezésével; f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági döntés alaptörvényellenességét és semmisítse meg azt az első- és másodfokú ítéletekre is kiterjedő hatállyal.
- [14] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg továbbá, hogy az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre utaljon. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [15] 3.1. Az Alkotmánybíróság elsőként rámutat arra – amint az indítványozó is kérelmében –, hogy az Alkotmánybíróságnak részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tartalmát illetően. Jelen ügy és a beadványban előadott indítványozói érvelés ehhez képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [16] 3.2. Az Alkotmánybíróság másrészt – a másik törvényi feltétel fennálltának vizsgálatával összefüggésben – jelen ügy kapcsán is hangsúlyozza, hogy a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {ld. 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer érvényesülését vizsgálja.
- [17] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz fűződő alapjoga sérelmeként értékelte, hogy az ügyében eljáró bíróságok döntéseiket egy – megítélése szerint hiányos és ellentmondásos – szakértői véleményre alapozták, kritika nélkül elfogadva az igazságügyi szakértői véleményben foglaltakat, továbbá döntéseiket nem támasztották alá megfelelő indokolással. Az Alkotmánybíróság ismételten rögzíti, hogy az „Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti” {3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [42]}. Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben nem zárta ki, hogy a *contra legem* jogalkalmazás kivételes esetben, a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája miatt a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének

a megállapíthatóságára vezessen. Mindazonáltal az Alkotmánybíróság – következetes gyakorlata szerint – nem vizsgálhatja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan állapította-e meg az alkalmazandó jogot, ahogyan azt sem, „[h]ogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket” {3065/2016. (IV. 11.) AB határozat, Indokolás [36]}.

- [18] Az Alkotmánybíróság jelen ügy kapcsán kialakított álláspontja szerint az indítvány végső soron nem irányul egyébire, mint a rendes bíróságok ténymegállapításainak, bizonyítás felvételének és főként bizonyítékértékelésének a megváltoztatására. Az Alkotmánybíróság azonban ettől mindig következetesen tartózkodott, mivel a tényállás megállapítása, a bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok, így a speciális szakértelmet igénylő kérdésekben készített szakvélemények értékelése a rendes bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, amelyet az Alkotmánybíróság erre vonatkozó hatáskörének hiányában nem vonhat magához. Az Alkotmánybíróság feladata nem a tény-, illetve jogkérdések felülvizsgálata, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot számon kérje a bíróságoktól. Az Alkotmánybíróság jelen ügy kapcsán megállapította, hogy az eljáró bíróságok ítéleteikben bemutatták, milyen tényállás, bizonyítékok és indokok alapján ítélték meg úgy, hogy az indítványozót nem illeti meg kártérítés a megállapított tényállás és a vonatkozó jogi normák összevetése alapján. A Kúria az indítványozó által sérelmezett döntését minden kétséget kizáróan megindokolta, megjelölve azt is, hogy a felülvizsgálati kérelmet elutasító döntését milyen rendelkezésekre alapította. A Kúria részletes indokokkal támasztotta alá továbbá, hogy a kártérítési felelősséget megalapozó jogszabályokat miért nem tartotta a konkrét ügyben alkalmazhatónak, illetve miért tartotta a jogerős bírói döntést minden tekintetben helytállónak. Az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlata szerint „[a] bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása” {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}.
- [19] Önmagában az, hogy az indítványozó a számára hátrányos, de az egyébként megindokolt bírósági döntés érvelését speciális szakértelmet igénylő kérdésekben tévesnek tartja, nem alkotmányossági kérdés, és nem ad alapot a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyének a megállapításra sem.
- [20] 4. Tekintettel arra, hogy az indítvány nem vetett fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, illetve nem mutatott rá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre, az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2020. december 1.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/309/2020.

